

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

**Навчальний посібник
(Укладач: І. О. Карпич)**

Умань-2019

УДК 316.614(075.8)

О-75

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 1 від 29.08.2019)*

Рецензенти:

Кочубей Т.Д. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Албул І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Основи соціалізації особистості: навчальний посібник // уклад. І. О. Карпич. – Умань : ВПЦ «Візаві», – 2019. – 118 с.

Навчальний посібник з курсу «Основи соціалізації особистості» включає програму курсу та його структуру в межах планових годин з поділом на змістові модулі, а також матеріали для лекційних та практичних занять (питання для обговорення, тематику повідомлень, завдання для самостійної роботи, список рекомендованої літератури).

В посібнику також подано питання для повторення курсу та список рекомендованих джерел.

Для студентів факультету соціальної та психологічної освіти (спеціальність: 231 «Соціальна робота»).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ I. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	8
1.1. Опис предмета навчальної дисципліни.....	8
1.2. Програма навчальної дисципліни.....	10
1.3. Структура навчальної дисципліни.....	13
1.4. Теми практичних занять.....	14
1.5. Навчальний проект (індивідуальне навчально-дослідне завдання).....	15
1.6. Розподіл балів, що присвоюються студентам.....	18
1.7. Методичне забезпечення.....	19
1.8. Список рекомендованих джерел.....	19
РОЗДІЛ II. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	22
2.1. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	22
2.1.1. Лекція № 1. Сутність соціалізації людини.....	22
2.1.2. Лекція № 2. Соціалізація як соціально-педагогічне явище.....	30
2.1.3. Лекція № 3. Загальна характеристика основних етапів та фаз соціалізації. Фактори соціалізації	41
2.2. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБИСТІСТЬ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	47
2.2.1. Лекція № 4. Провідні теорії соціалізації.....	47
2.2.2. Лекція № 5. Розвиток особистості в онтогенезі.....	57
2.2.3. Лекція № 6. Субкультура як механізм соціалізації.....	64
2.2.4. Лекція № 7. Засоби масової інформації в системі соціалізації особистості	70

2.3. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ІНСТИТУТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	74
2.3.1. Лекція № 8. Соціальні групи як головні інститути соціалізації.....	74
2.3.2. Лекція № 9. Соціальні ролі особистості як механізми соціалізації.....	89
РОЗДІЛ III. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	100
3.1. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	100
3.1.1. Практичне заняття № 1. Сутність соціалізації людини	100
3.1.2. Практичне заняття № 2. Соціалізація як соціально- педагогічне явище.....	103
3.1.3. Практичне заняття № 3. Загальна характеристика основних етапів та фаз соціалізації. Фактори соціалізації.....	105
3.2. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБИСТІТЬ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	106
3.2.1. Практичне заняття № 4. Провідні теорії соціалізації.....	106
3.2.2. Практичне заняття № 5. Розвиток особистості в онтогенезі	107
3.2.3. Практичне заняття № 6. Субкультура як механізм соціалізації.....	109
3.3. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ІНСТИТУТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	111

3.3.1. Практичне заняття № 7. Засоби масової інформації в системі соціалізації особистості.....	111
3. 3.2. Практичне заняття № 8. Соціальні групи як головні інститути соціалізації.....	113
3.3.3. Практичне заняття № 9. Соціальні ролі особистості як механізми соціалізації.....	115
ПИТАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ КУРСУ.....	117

ПЕРЕДМОВА

В навчальному плані підготовки соціального працівника курс «Основи соціалізації особистості» стоїть після вивчення соціальної політики, етики соціальної роботи. Для соціальної роботи як системи професійної діяльності соціалізація особистості виступає надзавданням. У ході вивчення соціалізації молодого покоління варто враховувати, що соціалізація – це двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини і соціального середовища, який передбачає її включення в систему суспільних відносин шляхом засвоєння як соціального досвіду, так і самостійного відтворення цих відносин, у ході яких формується унікальна, неповторна особистість.

Вивчення такого навчального матеріалу допомагає глибше засвоїти навчальні дисципліни, пов'язані з формуванням і розвитком особистості, віковими особливостями становлення людини, її самоствердженням, самореалізацією. Адже у науковому тлумаченні соціалізації передбачається розуміння особистості перш за все як активного соціального суб'єкта, спроможного впливати на суспільне життя.

У соціалізуючому процесі виокремлюються змістовний і функціональний аспекти. При цьому змістовний аспект визначається тим, «що» і «які» якісні ознаки формуються у процесі соціалізації, а функціональний – «як» і під впливом яких механізмів здійснюється це формування. У цьому контексті за програмою курсу розглядаються засоби, фактори та механізми соціалізації, теорії розвитку особистості, особливості формування життєвих цінностей людини, функціонування традиціоналізованих стереотипів поведінки, складові культури, соціальні групи та соціальні ролі особистості, процес етнізації тощо.

Посібник призначений студентам факультету соціальної та психологічної освіти (спеціальність: 231 «Соціальна робота»).

У першому розділі представлено структуру програми навчальної дисципліни «Основи соціалізації особистості». Курс

розраховано на 90 годин (2 кредити ECTS). З них лекції – 16 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 30 год., індивідуальна робота (ІНДЗ) – 28 год.

У другому розділі подано матеріали до лекційних занять.

У третьому розділі відповідно до 3-х змістових модулів подано матеріали для практичних занять: питання для обговорення, тематику повідомлень, завдання для самостійної роботи, список рекомендованих джерел.

Посібник містить питання для повторення курсу та список рекомендованих джерел.